

Učebné osnovy

Vzdelávacia oblasť	ČLOVEK A PRÍRODA	ČLOVEK A SPOLOČNOSŤ
Názov predmetu	PRVOUKA	
Škola	Základná škola Štefana Senčika	
Názov ŠVP	Štátny vzdelávací program pre I. stupeň základnej školy	
Názov iŠkVP	Školský vzdelávací program pre I. stupeň základnej školy	
Stupeň vzdelania	Primárne vzdelanie - ISCED 1	
Dĺžka štúdia	4 roky	
Vyučovací jazyk	Slovenský	
Forma štúdia	Denná	
Iné	Štátna škola	
* Učebné osnovy sú totožné so vzdelávacím štandardom ŠVP pre príslušný vzdelávací predmet.		

Časový rozvrh výučby predmetu	1. ročník
Štátny vzdelávací program	1 hod./ týž.
Školský vzdelávací program	0
Spolu	1 hod./týž
Spolu za rok ŠVP/ŠkVP	33/0 hod./rok

PRVOUKA

ÚVOD

Vzdelávací štandard pozostáva z charakteristiky predmetu a základných učebných cieľov, ktoré sa konkretizujú vo výkonovom štandarde. Je to ucelený systém výkonov, ktoré sú vyjadrené kognitívne odstupňovanými konkretizovanými cieľmi – učebnými požiadavkami. Tieto základné požiadavky môžu učitelia ešte viac špecifikovať, konkretizovať a rozvíjať v podobe ďalších blízkych učebných cieľov, učebných úloh, otázok, či testových položiek.

K vymedzeným výkonom sa priraduje obsahový štandard, v ktorom sa zdôrazňujú pojmy ako kľúčový prvok vnútornej štruktúry učebného obsahu. Učivo je v ňom štruktúrované podľa jednotlivých tematických celkov. Je to základ vymedzeného učebného obsahu. To však nevyklučuje možnosť učiteľov tvorivo modifikovať stanovený učebný obsah v rámci školského vzdelávacieho programu podľa jednotlivých ročníkov.

Vzdelávací štandard prvouky ako program aktivity žiakov je koncipovaný tak, aby vytváral možnosti na tie kognitívne činnosti žiakov, ktoré operujú s pojmami, akými sú hľadanie, pátranie, skúmanie, objavovanie lebo v nich spočíva základný predpoklad poznávania a porozumenia v prvouke. V tomto zmysle nemajú byť žiaci len pasívnymi aktérmi výučby a konzumentmi hotových poznatkov, ktoré si majú len zapamätať a následne zreprodukovať.

Keďže predmet je vytvorený z obsahov dvoch vzdelávacích oblastí – prírodovednej a spoločenskovednej, výkonový štandard je rozdelený do dvoch častí, ktoré korešpondujú s danými vzdelávacími oblasťami. Spoznávanie prírodného prostredia je viazané s iným typom poznávacích procesov v porovnaní so spoznávaním spoločenského prostredia, preto zostali vzdelávacie oblasti v tomto dokumente formálne oddelené. Vytvorením spoločného predmetu pre dve vzdelávacie oblasti však naznačujeme možnosť vytvárať také tematické aktivity, v ktorých sa rozvíjajú vedomosti a spôsobilosti v oboch spomínaných vzdelávacích oblastiach.

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Prvouka vytvára vedomostný, spôsobilostný a postojový základ pre dva nadväzujúce predmety – prírodovedu a vlastivedu. Vo vlastivednej oblasti sa zameriava na poznávanie reálneho spoločenského priestoru prostredníctvom oboznamovania sa s fungovaním služieb, samosprávy a geografického opisu krajiny. V prírodovednej oblasti poznávaním organizmov, neživého prostredia a ich vzájomných vzťahov oboznamuje žiakov s reálnym prírodným priestorom prostredníctvom skúmania fungovania vybraných prírodných javov.

CIELE PREDMETU

Žiaci:

- rozvíjajú svoje predstavy o vybraných prírodných a spoločenských javoch,

- rozvíjajú svoje pozorovacie spôsobilosti tak, aby z bežne zažívaných situácií dokázali získať nové informácie a obohatiť si doterajšie poznanie,
- sú vedení k porovnávaniu predmetov a javov a k zoskupovaniu, triedeniu predmetov a javov podľa identifikovaných znakov,
- zovšeobecňujú na základe porovnávania,
- vytvárajú vlastný, argumentačne podložený úsudok,
- spolupracujú pri riešení jednoduchých skúmateľských aktivít, pričom súčasťou kooperácie je podieľanie sa na aktuálnom poznaní a jeho efektívnom využívaní pri tvorbe záveru (riešenia),
- argumentujú prostredníctvom vlastnej skúsenosti, t.j. rozvoja odbornej diskusie k danej téme, ktorá je adekvátne z hľadiska vekuprimeranosti žiakov,
- rozlišujú vhodné a nevhodné správanie v triede aj mimo nej,
- uvedomujú si a rešpektujú rozdielnosť u ľudí (rozumejú, že existujú podobnosti a rozdiely medzi skupinami ľudí),
- vysvetľujú význam pravidiel a predpisov v živote,
- rozlišujú riziká spojených s každodenným životom a možnosťami úrazu (šport, rekreácia ...)
- poznajú bezpečnosť v domácom prostredí, v škole i na ceste do školy a v mimoškolských aktivitách,
- poznajú pravidlá správania sa v rizikových situáciách podľa vzoru (vedia ako a kde sa obrátiť o pomoc).

VZDELÁVACÍ ŠTANDARD

Vzdelávacia oblasť : ČLOVEK A PRÍRODA

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p><i>RASTLINY 6h</i></p> <p>Žiak na konci 1. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozpoznať základné časti rastlín, - identifikovať základné časti rastlín (príhľava dvojdomá, púpava lekárska, rebríček obyčajný, kapsička pastierska, ruža šípová, pagaštan konský), 	<p>Základné časti rastlín: koreň, stonka, list, kvet, plod byliny, kry, stromy</p> <p>Životné prejavy rastlín – rast, vývin, rozmnožovanie</p>

<ul style="list-style-type: none"> - identifikovať päť podobností a päť odlišností v tvaroch, veľkosti, farbe základných častí rôznych rastlín, - na základe vlastného pozorovania triediť rastliny na byliny, kry a stromy, - deliť rastliny podľa tvaru listov na listnaté a ihličnaté, - opísať funkcie jednotlivých častí rastlín (napríklad: koreňom rastlina čerpá z pôdy vodu a živiny), - vysvetliť princíp opeľovania, - že plod je časť rastliny, ktorá vzniká z kvetu, - že plody obsahujú semená, z ktorých vyrastú nové rastliny. 	
<p style="text-align: center;">ŽIVOČÍCHY 4h</p> <p>Žiak na konci 1. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uviesť tri spoločné a tri rozličné znaky, ktorými sa živočíchy a rastliny vzájomne podobajú, - vysvetliť, ako sú živočíchy tvarom tela a spôsobom života prispôbené prostrediu, v ktorom žijú (ako príklad použije: mačka domáca, dážd'ovka zemná, krt obyčajný, lastovička obyčajná, kapor obyčajný, voš detská), - na príkladoch uviesť rozdiely medzi suchozemskými a vodnými živočíchmi, - že živočíchy získavajú potravu rôznym spôsobom , - vysvetliť vzťah dravec a korisť, - vysvetliť význam maskovania živočíchov v prostredí, - identifikovať časť tela, ktorá zabezpečuje živočíchom pohyb - triediť živočíchy podľa toho, čím a ako sa pohybujú a tieto informácie dať do súvislosti s tým, kde a ako živočíchy žijú. 	<p>životné prejavy živočíchov</p> <p>suchozemské a vodné živočíchy</p> <p>dravec,</p> <p>korisť</p> <p>končatiny</p>
<p style="text-align: center;">ČLOVEK 6h</p> <p>Žiak na konci 1. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> - identifikovať päť základných zmyslov človeka a im prislúchajúce zmyslové orgány, - vysvetliť význam zmyslových orgánov pre život človeka, - vysvetliť zásady starostlivosti o zrak a sluch, vytvoriť závery o funkcii ušnice pri zachytávaní zvuku, - že orgány hmatu sú rozmiestnené po celom tele v koži a sú zodpovedné za jej citlivosť. 	<p>zmysly: zrak, sluch, hmat, čuch, chuť, poruchy zraku</p>

NEŽIVÁ PRÍRODA A SKÚMANIE PRÍRODNÝCH JAVOV 17h

Žiak na konci 1. ročníka základnej školy vie/dokáže:

- vysvetliť rozdiel medzi živými a neživými súčasťami prírody,
- triediť na základe znakov, identifikovaných vlastným pozorovaním, prírodné objekty na živé, neživé a odumreté,
- vysvetliť, na čo všetko používa človek vodu a čo by sa stalo, ak by jej mal nedostatok,
- vysvetliť, aký význam má voda v pôde a ako sa to týka človeka,
- že voda sa vyskytuje v rôznych formách (niektoré vymenuje, napr. ľad, vodná para, sneh, dážď, námraza, rosa) ,
- vymenovať tri typy vodných zdrojov,
- na základe skúmania vytvoriť závery o priehľadnosti a priehľadnosti rôznych materiálov (prostredí),
- že hlavným zdrojom svetla je Slnko,
- vysvetliť, kedy sa vytvára a kedy sa nevytvára tieň, kedy sa vytvára dlhší tieň a kedy sa vytvára kratší tieň, kedy sa vytvára viac tieňov,
- vymenovať ďalšie zdroje svetla: plameň, blesk, žiarovka a iné elektrické zariadenia, ktoré vytvára človek,
- navrhnúť vlastný spôsob merania časového úseku,
- zostrojiť presýpacie hodiny,
- vysvetliť vzťah rýchlosti presýpania presýpacích hodín a niektorých vlastností presýpanej látky na základe pozorovania presýpacích hodín,
- zostrojiť kyvadlo,
- vysvetliť vzťah rýchlosti kmitania kyvadla a niektorých vlastností kyvadla na základe pozorovania kyvadla.

životné prejavy organizmov:
pohyb, rast, príjem potravy,
dýchanie,
rozmnožovanie

vodné zdroje (potok, rieka,
jazero, more, podzemná voda),
význam vody pre život
svetelné zdroje, tieň,
priehľadný, nepriehľadný,
nepriehľadný materiál
meranie času, presýpacie
hodiny, kyvadlo

Vzdelávacia oblasť : ČLOVEK A SPOLOČNOSŤ

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Žiak na konci 1. ročníka základnej školy vie/dokáže: - orientovať sa v budove školy (trieda, jedáleň, WC a i.),	moja trieda, škola, bezpečnosť v škole, v triede, orientácia v priestore kde, tu, tam,

<ul style="list-style-type: none"> - definovať pravidlá bezpečnosti pri návšteve školy, - pomenovať významné orientačné body v blízkosti školy (budovy a i.), - povedať zjednodušenú adresu školy a adresu svojho bydliska, - rozlíšiť pojmy predtým, včera, dnes, potom a zajtra, - identifikovať dni v týždni, - čo škodí zdraviu, - určiť členov rodiny vo vzťahu k sebe. 	<p>vpravo, vľavo, hore, dolu, vpredu, vzadu škola, školský dvor, objekty v okolí školy, adresa školy, adresa môjho bydliska dni v týždni, začiatok, koniec, predtým, včera, dnes, potom, zajtra umývanie rúk, čistota tela, návšteva a správanie sa u lekára, v lekárni funkcia členov rodiny, prejav úcty k rodičom, starým rodičom a jednotlivým členom rodiny</p>
---	--

METÓDY A FORMY PRÁCE - STRATÉGIA VYUČOVANIA

V predmete prvouka je potrebné využívať vyučovacie metódy:

- priameho prenosu poznatkov (živé rozprávanie, opis spojený s pozorovaním, vysvetľovanie, besedu – dialogickú metódu, didaktické hry a metódu otázok a odpovedí)
- sprostredkovaného prenosu poznatkov (pozorovanie prírodnín, pokus, demonštrácia)
- práce s textom (práca s učebnicou, s pracovným zošitom a ďalšou literatúrou)
- a iné aktivizujúce metódy (pojmová mapa, atď.)

V edukačnom procese prvouky by sa mala využívať nielen základná organizačná forma vyučovacia hodina, ale aj exkurzia, vychádzka. Vyučovanie by malo byť zážitkovým vyučovaním.

UČEBNÉ ZDROJE

Na podporu a aktiváciu vyučovania a učenia žiakov sa využijú nasledovné učebné zdroje:

ADAME, R., KOVÁČIKOVÁ.: *Prvouka pre prvákov - pracovná učebnica (PU)*; AITEC, 2015

ADAME, R., KOVÁČIKOVÁ.: *Multimediálny disk (MMD) k pracovnej učebnici Prírodoveda pre prvákov*; AITEC, 2015 a ďalšie odborné publikácie k daným témam prírodovedy, encyklopédie, webové stránky s témami prírodovedy (www.zborovna.sk),

HODNOTENIE PRVOUKY

Hodnotí sa práca na projektoch, prezentácia, ako aj samotný obsah a aktivita.

V 1. ročníku hodnotíme slovne. Používame aj motivačné pečiatky.

Zaraďujeme sebahodnotenia žiakov, ich schopnosť posúdiť svoju vlastnú prácu, vynaložené úsilie, osobné možnosti a rezervy.

PRIEREZOVÉ TÉMY

Povinnou súčasťou obsahu vzdelávania sú prierezové tematiky, ktoré sa spravidla prelínajú cez vzdelávacie oblasti. Prierezové tematiky je možné uplatňovať viacerými formami – ako integrovanú súčasť vzdelávacieho obsahu oblastí vzdelávania a vhodných vyučovacích predmetov, ako samostatný učebný predmet v rámci voliteľných hodín (pri profilácii školy). Vhodná je forma projektu (v rozsahu počtu hodín, ktoré sú pridelené téme) alebo veľmi efektívnou formou kurzu. Nevyhnutnou podmienkou účinnosti a neformálnej realizácie témy je používanie aktivizujúcich, interaktívnych učebných metód. Výber spôsobu a času realizácie prierezovej tematiky je v kompetencii každej školy. Na úrovni primárneho vzdelávania uplatňujeme prierezové témy:

- MULTIKULTÚRNA VÝCHOVA
- MEDIÁLNA VÝCHOVA
- ENVIRONMENTÁLNA VÝCHOVA
- OSOBNOSTNÝ A SOCIÁLNY ROZVOJ
- REGIONÁLNA VÝCHOVA A TRADIČNÁ ĽUDOVÁ KULTÚRA
- TVORBA PROJEKTU A PREZENTAČNÉ ZRUČNOSTI
- DOPRAVNÁ VÝCHOVA – VÝCHOVA K BEZPEČNOSTI V CESTNEJ PREMÁVKE
- OCHRANA ŽIVOTA A ZDRAVIA